

KÜRESELLEŞEN ÇAĞIMIZ VE ÇALIŞMA HAYATI

Prof. Dr. Kâmil TURAN
G.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

I – GİRİŞ

1980 li yıllardan itibaren insanlık, tarihinin kritik dönemlerinden birisini yaşamaya başlamıştır. Bu yeni dönemi iki önemli olay karakterize etmektedir. Bunlardan birisi 1900 lü yılların tükenerek 2000 yılına yaklaşmamız; ikincisi ise soğuk savaşın sona ermesi ile iki kutuplu Dünya'mızın ABD'nin başını çektiği tek kutuplu Dünya haline gelmesidir.

Bu iki önemli gelişme başta tarih felsefecileri olmak üzere, siyaset bilimcileri, iktisatçılar, sosyal siyasetçiler, hukukçular, düşünür ve aydınlar olmak üzere, büyük insan kitlelerini de insanlığın tarihi ve geleceği üzerinde düşünmeye ve yeni görüşler üretmeye sevk etmektedir. Herkes geleceğimizin hangi istikamette istikrar bulacağı sorusuna kendi inançları çerçevesinde cevap aramaktadır.

Bu konuda farklı şeyler söylenmekle beraber, ortaya atılan bütün paradigmaların (model, örnek) mutabık kaldıkları bir hususun gözden kaçmadığını belirtmek lâzımdır. Hemen hemen herkes 2000 li yıllarda başlayacak tarihi dönemin yeni bir dönem olacağı ve bu dönemin insanlığın toplumlar içi ve milletlerarası ilişkilerini köklü bir şekilde değiştireceği inancını paylaşmaktadır.

İyimserler bu yeni dönemi sevinç çığlıkları ile selamlarken, kötümserler idrak ettiğimiz ve sonlarına geldiğimiz XX inci yüzyılın kötülüklerini bile aratacak bu yeni dönem karşısında kaygılarını dile getirmektedirler.

2000 li yılların önümüze açtığı bu yeni tarihi dönem farklı şekillerde adlandırılmaktadır.

Eski ABD Başkanı G. Bush “Yeni Dünya Düzeni”, F. Capra “Büyük Dönüm Noktası”, Laszlo “Çatallanma veya Yol Ayrımı”, R. Garaudy “Tarihin Kırılma Anı”, Ali Bulaç “Eyamullah” (Allahın Günleri), F. Fukuyama ise, “Tarihin Sonu” diye bu dönemi adlandırırken, diğer bazı düşünürler “Postmodern Durumu”, “Sanayi Ötesi Toplum”, “Bilgi Çağı”, “Geç Kapitalizm”, “Modernizm” veya “Globalleşme”, yani küreselleşme terimlerini kullanmayı tercih etmektedirler.

İlerde bir kavram karmaşasına meydan vermemek için, tek kavramda karar kılarak, bu çalışma çerçevesinde, diğer kavramlar bir tarafa bırakılarak, küreselleşme teriminin kullanılması uygun olacaktır.

“Küreselleşen Dünya’da Çalışma Hayatında Yeni Arayışlar”a yer vermeden önce, 2000 li yıllarda küreselleşen bir Dünya düzeninin temsil edeceği tarihi sürecin nasıl bir süreç olacağını açık bir şekilde yorumlamak gerekmektedir.

Bu yeni tarihi süreç bütün yönleri ile aydınlığa çıkarılmadan, çalışma hayatında yeni arayışları belirlemek mümkün değildir. Çünkü yeni çalışma ilişkileri düzeni Küreselleşen Dünyamızın yeni siyasi, iktisadi ve sosyal ilişkileri üzerinde inşa edildiği takdirde bir anlam ifade etmektedir.

II—KÜRESELLEŞEN DÜNYANIN TARİH FELSEFESİ BAKIMINDAN YAPISI

1. Kavram Olarak Küreselleşme

1980 yıllarından sonra kullanılmaya başlanan Globalleşme kelimesi, “glob” kelimesinden türetilmiştir. Glob kelimesi dilimizde küre, top, yuvarlak, arz küresi, Dünya karşılığında kullanılmaktadır. Global kelimesi ise küresel, cihaşümul veya bütün Dünyayı kapsayan anlamına gelmektedir. Küresel (Global) kelimesinden hareket edilerek bugün toplum hayatının her alanında yeni kavramlar üretilmektedir; küresel pazar, küresel şirket, küresel ürün, küresel yönetici, küresel işgücü, küresel kültür, küresel siyaset gibi kavramlar bunlardan sadece bazılarıdır.

Türetilen bu yeni kavramlarla toplumların siyasi, iktisadi ve sosyal hayatlarında bugüne kadar ürettikleri ve kullandıkları bütün terminolojiler nitelikleri bakımından değişikliğe uğramaktadır. Günümüz anlayışında pazar, şirket, ürün, yönetici, işgücü, kültür ve siyaset milletlerarası (enternasyonal) bir nitelikte ifade edilirken, bu kavramlar küreselleşme ile beraber milletler üstü (Supranational) bir niteliğe yerlerini bırakmaktadırlar.

Bu değişikliğin diğer bir anlamı bütün milli kültürlerin yerlerini global kültürü temsil eden bir üstün kültüre terk etmeleri ve bu üstün kültüre uygun bir yaşama tarzını kabul etmek zorunda bırakılmalarıdır.

2. Küreselleşme Tarih Sürecinin Özellikleri

Birçok yazar ve düşünür 2000 li yıllarda ortaya çıkması beklenen bu yeni tarih sürecini farklı kavramlarla adlandırmış, gelişini farklı cepheleriyle haber vermiş olmakla beraber, bu konuda tam anlamıyla ve bütün yönleriyle bir Weltanschauung, yani Dünya görüşü ortaya koymaya çalışan düşünür Amerikalı yazar Francis Fukuyama’dır. Ayrıca Fukuyama’nın CIA’ya bağlı bir kuruluş olan

Rand Corporation adına araştırma yapması ve tezleri ile eski Amerikan Başkanı Bush'un "Yeni Dünya Düzeni" görüşünü destekler mahiyette bir yorum getirmesi, bu yazarın küreselleşme konusundaki görüşlerinin önemini arttırmaktadır.

Bu görüşlerini japon asıllı bir amerikalı olan Fukuyama, The National Interest dergisinde 1990 Ocak ayında yayınlanan "The End of History" Tarihin Sonu'mu? isimli makalesinde toplamış ve büyük bir ilgi görmüştür.

Fukuyama halen üzerinde tartışılan bu makalesinde aşağıdaki görüşlere yer vermektedir:

- (i) Kendisinde bir hegelsi olan yazar tarihin seyrini Hegelin diyalektik felsefi açısından değerlendirmektedir;
- (ii) Yazara göre faşizmin ve marksizmin yıkılması liberalizmin haklılığını göstermiş ve bu olaylar liberalizmin tartışmasız zaferinin sonuçlarıdır;
- (iii) Liberalizmin zaferi ile beraber Tarihi diyalektik sona ermiş, İdeolojiler ve ideolojik çatışmalar bitmiş, liberal demokrasiye dayalı yeni bir Dünya düzeni ortaya çıkmıştır. Herkes bu yeni düzenle bütünleşmek zorundadır;
- (iv) Dünya'da maddi güçler ideal güçlere galip gelmişlerdir;
- (v) Tüketim kültürünün yaygınlaşması idealist kültürlerin yerleşme şansını ortadan kaldırmıştır;
- (vi) Liberal ekonomiler kaçınılmaz olarak liberal siyaset anlayışını üreteceklerdir;
- (vii) Dünya'da faşizm ve komünizm iflas ettiğine göre, liberalizmin karşısında ancak Din ve Milliyetçiliğin bulunduğu söylenebilir;
- (viii) Ancak İslamın müslüman olmayan toplumlar için cazibesi olmadığından, Milliyetçilik bağımsızlık istemenin ötesinde ciddi bir Programa sahip olmadığından, ikisinde liberalizme karşı bir mücadele sürdürmeleri mümkün değildir;
- (ix) Tarihin sonunda bütün çelişkiler kalkacak, Dünya'nın Ortak Pazarlaşması, sürtüşmeleri geniş çapta ortadan kaldıracaktır;
- (x) Elektronik eşya üretim ve tüketiminde başı çeken ABD, Batı Avrupa, Japonya ve Uzak Doğu'nun kaplanları ancak bütünleşerek Tarihin Sonu dönemini temsil edecekler;
- (xi) Küçük ve orta büyüklükteki devletlerle tüketim ekonomisi seviyesine ulaşamayan ülkeler, terörist yöntemlerle sürtüşmelerine devam edecekler;
- (xii) Dünya'nın üzerindeki esrar perdesi kalkacak, tarihin sonunda bütün mücadeleler, bütün yüce amaçlar, mitler, insanın orjinal ve hayvani arzu ve iştahlarını tatmin etmekten başka bir işe yaramaz hale gelecekler;

(xiii) Tarihin sonuna başkaldıran ülkeler, çamurları içinde boğulup yok olacaklardır.

“Tarihin Sonu’mu?” başlığını taşıyan bu makalesinde Fukuyama kendisine özgü bir tutarlılıkla küreselleşen Dünya’da iktisadi liberalizme ve demokrasiye dayalı yeni toplum ilişkilerinin ortaya çıkacağını haber vermektedir. Bu düzen “Evrensel ve Homojen Bir Devlet” tarafından yönetilecek. Bu devletin en çok liberal, en çok demokratik ve en çok elektronik eşya üreten ve tüketen devlet olacağını ima ederken, Başkan Bush’la mutabık kalarak, bu devletin ABD olacağını ilave etmeye lüzum görmemektedir.

III – KÜRESELLEŞEN DÜNYA’DA TOPLUMLARIN ÖZELLİKLERİ

Francis Fukuyama ve Allen Bloom gibi yazarlara göre, demokrasi ve iktisadi liberalizmin temelleri üzerinde düzenlenecek toplum, sanayi ötesi şartlara göre tüketim kriterleri istikametinde yönetilecek, 2000 li yılların toplumu, bir anlamda cenneti yer yüzüne indirecektir. Bu belki Dünyayı yönetmeye hazırlanan ülke halklarının küçük bir yüzdesi için isabetlidir. Fakat asıl mesele küreselleşen Dünya’da Tarihinin Sonu ve Yeni Dünya Düzeni anlayışının ortaya çıkacağı hukuki, siyasi, iktisadi ve sosyal düzenlemelerde ortaya çıkmaktadır.

1. Küreselleşmenin Hukuki Düzeni

2000 li yıllardan sonra kamu hukuku düzeninde büyük değişikliklerin meydana geleceği, Dünyanın tek başkentten yönetileceğini, bunun yanında tek yasama organının kuralları koyacağını, tek bir yargı organının adalet dağıtacağını savunanlarda bulunmaktadır.

Nitekim tek kutuplu günlerin başlamasıyla Dünya’ımızda meydana gelen bazı gelişmeler, yerleşmiş bir devletler hukuku düzeninin artık umursanmadığını göstermektedir. Milletlerin egemenlik hakkı kavramının Körfez Savaşında, son Cezayir seçimi ve onu takip eden askeri ihtilalde, Somali’ye yapılan müdahalelerde, Haiti’de bir kenara atılmıştır. Buna karşılık Azarbaycan topraklarının Ermeniler tarafından işgali, Bosna-Hersek’in Sırp ve Hırvat çetelerinin kanlı eylemlerine terkedilmesi, yeni bir Birleşmiş Milletler hukukunun icabı olarak kabul ettirilmeye çalışılmaktadır.

Yeni Düzenin önderliğini ve ruhunu temsil eden ABD, Birleşmiş Milletler Teşkilatı, NATO, Avrupa Konseyi, La Haye Adalet Divanı, Dünya Bankası ve Milletlerarası Para Fonu aracılığı ile kurallar vazederek, Dünya’yı bu kurallarla yönetmektedir. Milletlerin iradesi, egemenlik hakkı ve bütün hukuku, Küreselleşen bu ortamda güç kaybına uğrayarak cılızlaşmaktadır.

2. Küreselleşmenin Siyasi Düzeni

Küreselleşen Dünya’da, zaferini ilan eden liberalizmle faşizm ve komünizm aynı düşünce sistemine dahil oldukları için, liberalizmin her an otoritarizme dönüşmesi, hatta örtülü şekilde emperyalizme yönelme eğilimi vardır.

ABD'nin eski Roma'da ve Osmanlı İmparatorluğunda olduğu gibi, Pax Romanum (Roma Barışı) veya Cihan hakimiyeti ve Nizami Alem formüllerine karşı özlemi müşahede edilmektedir. Bu özlem Pax Amerikanum (Amerikan Barışı) şeklinde formüle edilmektedir. Başkan Bush Yeni Dünya Düzeninde bu görüşünü dile getirmiş ve Körfez Savaşında uygulamıştır.

Demokrasi adına Irak çökertilmiş ama Kuveytin, Suudi krallığının, Suriye'nin ve diğer Körfez ülkelerinin yöneticilerinin halklarına demokrasinin kısıntısını vermeden iktidar olmalarına göz yumulmuş. Fakat istenilen maddi amaca varılmıştır. Sonuç: Petrolün her varilinin fiyatı, 20 dolar civarında tutulmuştur.

Küreselleşen Dünyamızda küçük ve orta büyüklükteki devletler, bir siyasi klübe üye olmadıkları takdirde, kendi milli çerçeveleri içinde yaşayabilme şanslarını yitirebileceklerdir. Çünkü Küreselleşen Dünya siyaseti katılımcı, çoğulcu ve medeni olmayıp, totaliter baskıcı ve yukarıdan buyurucu olma eğilimi içinde bulunmaktadır.

3. Küreselleşen Dünya'nın İktisadi Düzeni

Küreselleşmenin getirdiği iktisadi düzen, maddeci bir anlayış üzerine kurulmuştur. Sistem kalkınmayı değil büyümeyi amaçlamaktadır.

Küresel boyutta sosyo-ekonomik değişimi gerçekleştirmek için sürekli üretim, dağıtım ve tüketim amacını ön plana almaktadır.

Milli ve milletlerarası politikalarda üretim ve tüketimde artışla büyüme, ölçü olarak alınmaktadır. Mal ve hizmet tüketiminin miktarı başarının ölçüsü olmaktadır.

Oysa bu iktisadi anlayış kalkınmayı geri plana itmekte, insanı tabiatın düşmanı haline getirerek ekolojik dengeyi bozmakta, vahşi rekabet yöntemlerini gündeme getirmektedir.

Bu düzenin sonucu olarak kuzeyli zenginlerle, güneyli fakirlerin arasındaki mesafe açılmaktadır. Dünya nüfusunun % 17 sini temsil eden zenginler, kaynakların % 80'ini tüketirken, nüfusun % 83 ünü temsil eden fakirler, kaynakların % 20 sini tüketmektedir.

4. Küreselleşmenin Sosyal Düzeni

Fukuyama "Tarihin Sonu"nda ideallerin iflasını ilan etmiştir. Maddenin idealleri ebediyen yendiğini söylemektedir. İnsanla ilgili bütün güzel duygular yerlerini kazanca, zevke ve faydaya bırakacaklardır. Maddenin bu zaferine karşı koyanlar tarihin çamuru içinde terkedileceklerdir. Böylelikle eski kültürler bir bir yok olup silinecektir.

Tarihin sonuna ulaştıkları kabul edilen toplumlarda kölecilik,ırkçılık, sınıf ayrılığı, zencilerin sefaleti geçmiş yılların kalıntıları olarak bu problemler kendi hallerine bırakılmaktadır.

Buna karşılık Küreselleşen toplumların sosyal ve kültürel düzeni, iletişim teknolojisi sayesinde insanların eğitim ve davranışları üzerinde egemen olan Medya sayesinde denetlenecektir. Medyanın gücü arttıkça insanların şahsiyeti küçülecektir. Çünkü Medya hür insanların kendilerini ifade ettikleri bir odak noktası değil, çok uluslu iktisadi düzenlerin toplumlar üzerinde egemenliğini pekiştiren bir endüstri haline gelmiştir.

Sendikal hareketlerin Medyanın temsil ettiği bu akımdan nasibini almaması mümkün değildir.

IV – YENİ SOSYO-POLİTİK ARAYIŞLAR

Küreselleşen Dünya'mızın yeni şartları karşısında sosyo-politik arayışlara girerken, toplum olarak ne çağın gerçeklerinden ne de müreffeh, güçlü, barış içinde yaşayan bir Türkiye idealinden feragat edilmemesi gerekecektir.

Zafer sarhoşluğu içinde bulunan Batının modernizm taraftarlarının mensup oldukları toplumların, içinde buldukları adaletsizlik, gelir dağılımında eşitsizlik, ırkçı eğilimler, manevi değerlerin horlanması, alkolizm, uyuşturucu madde iptilası, tüketim çılgınlığı ve maddi zevk düşkünlüğü bu toplumların zaafalarını gösteren işaretlerdir. Tarihte bu zaafarla yücelen hiç bir medeniyete rastlanmamıştır. Tam tersine bu zaafalar bir çöküşün işaretleridir. Başta Fukuyama olmak üzere modernistler, 2000 li yılların tarihine ABD nin siyasi üstünlük objektifinden fazla, Oswald Spengler'in "Batı'nın Çöküşü" tezleri istikametinden baktıkları takdirde gerçeklere daha yakın olacaklardır.

Toplumumuzun çağı yakalaması, iktisadi kalkınmasını gerçekleştirmesi, nimet ve külfetleri adilce paylaşan bir toplum dokusu meydana getirebilmesi için, çalışma ilişkilerindeki aksayan bazı mekanizmaları sağlıklı sosyal politikalarla gözden geçirmesi gerekmektedir.

Küreselleşen Dünya'mızın düzeni, çalışma hayatı açısından önemli sonuçlar ortaya çıkarabilecek bir doğrultuda gelişmektedir. Bu yeni düzenin çalışma hayatını derinden etkileyecek ön önemli unsurları başında, liberalizmin mutlak zaferini ilan etmesi, korumacılık anlayışının ortadan kalkması, geniş pazar kapsamı içinde ülkelerin kendilerine yer aramaları ve acımasız rekabetin bütün ülkelerin iktisadi politikalarına hakim olmasıdır.

Yukarıda belirtilen ve Küreselleşen Dünya'yı sembolleştiren bu dört kriterin, geleceğin çalışma hayatının kuralları üzerinde etkili olacağını ve işçi-işveren ilişkilerinin bu kriterler doğrultusunda şekillendirileceğini belirtmek lâzımdır.

1. Sanayinin Rekabet Gücü Artırılmalıdır

Dünya'da liberalizmin zaferinin en önemli sonuçlarından birisi, toplumların iktisadi hayatında korumacılık anlayışının sona ermesidir. Bu gelişmenin sonucunda bütün dünya ülkeleri iktisadi politikalarında Dünya'ya açılmak mecburi-

yetinde olduklarını anlamışlardır. Türkiye Avrupa Topluluğuna katılma hazırlıklarını 2000 li yıllarında başında sona erdirmeyi ve topluluğun üyesi olmayı planlamaktadır. Bu politikanın ön hazırlığı olarak, 1995 yılı sonunda gümrük birliğini gerçekleştirerek Avrupa Topluluğu ile mal mübadelesi konusunda teşekkül ettirecek bir geniş pazar sahasına dahil olacaktır. Böylelikle AT ülkeleriyle Türkiye’inde dahil olacağı, geniş bir coğrafya içinde, acımasız bir rekabet dönemi başlayacak, bu rekabete dayanabilen kuruluşlar Dünya standartlarını yakalamayı başarırken, rekabete dayanamıyan işletmeler faaliyetlerini durdurmak zorunda kalacaklardır.

Türk sanayinin bu ortamdaki rekabete dayanabilmesi için ileri bir teknolojiyi kullanması, üretim ve verimi artırması, üretim kalitesini yükseltmesi ve pazarlardan hisse kapması gerekmektedir.

Yukarda sayılan hususlar gerçekleştirilmediği takdirde, Türkiyede işsizliğin artması toplumsal yapımızı tehdit eden büyük bir tehlike olarak ortaya çıkacaktır.

2. Enflasyon oranı makul bir seviyeye düşürülmelidir

Yıllardanberi enflasyonist bir ortamda yaşayan Türk ekonomisi’nin en önemli sıkıntılarında birisi enflasyonun eseri olan bir istikrarsızlığın tehdidi altında yaşamasıdır.

Enflasyonun başlıca sebeplerinden olan kamu açıkları kapatılmadıkça, iç ve dış borçlanma miktarı azaltılmadıkça, Türk ekonomisinin AT ülkelerinin ekonomik yapılarıyla uyum sağlaması imkansız bir hale gelecektir. AT ülkelerinin enflasyonist oranları Yunanistan hariç, tek rakamla ifade edilirken Türkiye’de bu oranın % 70 civarında seyr etmesi, Türkiye’nin tam üyeliğinin kabul edilmesinde büyük bir engel teşkil etmektedir.

Ayrıca enflasyon oranındaki artış böyle devam ettiği takdirde, Türk ekonomisinin büyüme oranında büyük bir düşüş meydana gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

3. Özelleştirme Politikaları Türkiye’nin Gerçeklerine Hitap Etmelidir

Yıllardan beri Türkiye’de özelleştirmeden bahsedildiği halde, tutarlı bir özelleştirme politikasının mevcudiyetinden bahsetmek mümkün değildir. Özelleştirmenin amaçları, çerçevesi ve özelleştirme sonucunda geliştirilmesi gereken sosyal politikaların düzenlenmesi konularında bir açıklık mevcut değildir. Takip edilen yol ne olursa olsun, özelleştirmeyi kamu açıklarının veya bütçe açığının kapatılmasının bir aracı olarak görmek, bu alanda düşünülmesi gereken en son çare olmalıdır. Çünkü özelleştirme konusunda Türk işçileri ve Türk müteşebbisleri konu dışı tutuldukları takdirde, özelleştirme bir taraftan özel sektör tekelininin doğmasına sebebiyet verecek, diğer taraftan halen çalışmakta olan yüzbinlerce işçinin işsiz kalması ve işsizler ordusuna katılması sonucunu doğuracaktır.

Bu beklenen tehlikelerden ötürü, özelleştirilen kamu kuruluşlarında o kuruluşta çalışan işçilerin hissedar yapılması ve Türk iş adamlarının enerjisinin özelleştirilen müesseselere kanalize edilmesi gerekmektedir. Bir taraftan bunlar yapılırken, özelleştirme politikamızda know-how ve yabancı sermaye getirecek kuruluşların ekonomimize getirecekleri güç kaynakları da göz ardı edilmemelidir.

4. İşsizlik Oranı Düşürülmelidir

Türkiye’de beş milyon civarında işsiz bulunduğu resmi ağızlarca ifade edilmektedir. İşsizliğe karşı kararlı bir mücadelenin yapılması lazımdır. Nüfus artışının kontrolü, iş gücü eğitimi, teknik ve mesleki eğitimin geliştirilmesi, müteşebbislerin yatırım yapmaya teşvik edilmesi ile iş ve işçi bulma kurumunun ıslahı bu mekanizmalardan en önemlileridir.

Ülkemiz kendi insan gücünün katkısını kullanarak ekonomik alanda Dünya’daki rekabet ortamında yerini almalıdır. İşsizlik oranının düşürülmemesi halinde, Türk iş gücü ya hizmet sektörüne yönelecek veyahutta Milletlerarası sermaye piyasasında kendisini değerlendirmenin yolunu arayacaktır. Bu iki halde de Türk ekonomisinin sanayileşme süreci giderek yavaşlıyarak duracaktır.

5. Sosyal Güvenlik Sistemimiz Islah Edilmelidir

Türk sosyal güvenlik sisteminin bugünkü durumu ile mevcudiyetini devam ettirmesi, yarının toplumları için ulaştırılması gereken sosyal politika normlarını uygulamamıza imkan vermemektedir. Milli sosyal güvenlik sistemimizin en önemli üç açmazı şunlardır: Birincisi işsizlik sigortası mekanizmasının daha kurulamamış olmasıdır. Behemehal Türk işçisinin işsizlik riskini teminat altına almak için işsizlik sigortası Kanun tasarısını yasama organından geçirmek lazımdır. Bu alanda ikinci açmazımız, milli gelirden sosyal güvenliğe harcanan oranın çok düşük olmasıdır. Bu sebepten ötürü sosyal sigortalar gibi kurumların sosyal güvenlik fonksiyonunu gerektiği gibi icra etmesi imkansız hale gelmektedir. Dolayısıyla milli gelirden sosyal güvenlik harcamalarına ayrılacak payların arttırılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Sistemimizin üçüncü açmazı ise, emeklilik yaşının bütün OECD ülkelerine göre çok düşük olmasıdır. Bu ülkelerde kadın ve erkekler 60 ila 67 yaş arasında emekli olurken, Türkiye’de kadınların 38, erkeklerin 43 yaşında emekli olmaları sosyal güvenlik fonlarının sorumsuzca israfı anlamına gelmektedir. Bu bakımdan Türkiye’de emeklilik yaşının OECD ülke normları seviyesine çıkarılması yönünde adımların atılması icap etmektedir.

6. Toplu İş Sözleşmesi Düzeyi Gözden Geçirilmelidir

Türkiye’de toplu iş sözleşmeleri iş yeri ve işletme düzeyinde yapıldığı için, işçi ve işveren tarafları ve kuruluşları enerjilerini toplu iş sözleşme yapma yolunda tüketir hale gelmişlerdir. Çalışma hayatının toplu iş sözleşme dönemi-

rinde büyük zaman ve emek kaybına uğraması, her dönem birbirinden kopuk yüzlerce toplu iş sözleşmesi müzakeresinin yapılması, çalışma barışımızı istikrar-sızlığa sürükleyen en önemli sebeplerdendir.

Halbuki ülkemizde grup toplu iş sözleşmeleri uygulamasının yapılması, kamu işyerlerinde kamu işveren sendikalarının Türk-İş konfederasyonu ile zirvede müzakereler yürütmesi toplu iş sözleşmelerinin zirvede yapılmasının ne kadar büyük kolaylıklar ortaya çıkardığını göstermektedir. Bu bakımdan yapılacak hukuki düzenlemelerle, grup toplu iş sözleşmelerinin kanuni bir düzene oturtularak daha fazla geliştirilmesi, işçi ve işveren konfederasyonlarına toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi verilerek ve iş kollarının ihtiyaçları ek protokollerle belirtildikten sonra, özel sektörde ve kamu sektöründe zirve sözleşmelerinin yapılması çalışma barışının devamlılığını sağlayacak, işçi ve işveren kuruluşlarının sendikal alanlarda daha etkili bir şekilde faal olmalarına imkan verecektir.

7. Ekonomik ve Sosyal Konsey Kurulmalıdır

Çalışma hayatımızın etkili bir şekilde organize olması, ekonomik hayatla çalışma hayatı arasında vazgeçilmez ilişkilerin kurulması, işçi-devlet-işverenlerin çalışma hayatının muhtelif politikalarında mutabakat halinde bulunmaları için bir Ekonomik ve Sosyal Konseyin kurulması lazımdır. İdari ve Mali yönden özerk, devlet-işçi-işveren temsilcilerinden teşekkül ettirilecek bu Konsey, ücret, fiyat, ekonomik istatistikler, sosyal politikalar ve ekonomi politikaları konusunda tavsiye kararları almalıdır. Bu tavsiye kararları centilmen anlaşmalarıyla zamanla tarafların itibar ettikleri alışkanlıklar haline getirilmelidir.

Dünya'mızın geçmiş birtakım değer yargılarını bir tarafa bırakarak, yeni bir oluşum içinde olan günümüzün şartlarına uyabilmemiz için, yukarda çalışma hayatının belirtilen alanlarında reform ruhu içinde atılımlar yapmak, ancak bizi özlediğimiz refah ve barış içindeki güçlü Türkiye imajına ulaştırabilir. Aksi halde, 1960 lı yılların kalıntısı olan bugünkü çalışma ilişkileri düzeni ile önümüzde açılan yeni çağı yakalamamız imkansız denilecek kadar zor olacaktır.

V—SONUÇ

Küreselleşen Dünya'mızın düzenini, karamsarlar tek bir güçlü devletin hegemonyası altında yönetilecek bir Dünya olarak tanımlarken, bu yeni düzende küçük ve orta büyüklükteki devletlerin siyasi yönden teslimiyet içersine gireceklerini, iktisadi yönden sömürüleceklerini, derin bir kültür kaybıyla karşı karşıya geleceklerini ileri sürmektedirler. Bu karamsar Dünya görüşü, bazı yönleri ile gerçeği ifade ettiği halde, insanlığın iyimser olması için aslında birçok sebep bulunmaktadır.

2000 li yılların küreselleşen Dünyası biraz gayret ve biraz iyi niyetle bir mutluluk Dünyası da olabilir. Bu yeni düzenin insanlığa kazandıracağı üç

önemli ilke vardır. Siyasi anlamda demokrasi, bütün toplumlara bağımsızlık ve hürriyeti, iktisadi bakımdan serbest piyasa ekonomisi refahı ve sosyal bakımdan iç ve dış barış ilkesi, huzuru getirebilir. Ülkemizde bu yeni çağın üç temel ilkesini gözönünde tutarak iktisadi, siyasi ve sosyal hayatımızı bu istikametlerde yeniden düzenlememiz halinde, geleceğin Türkiye için vaat ettiği büyük umutlara ulaşmamız mümkün olacaktır. (*)

(*) Daha fazla bilgi için Bkz. FUKUYAMA Francis, Tarihın Sonumu? Rey Yayıncılık: 7, Güncel-Politik Eserler: 1, Kayseri, t.y.; Aynı Eserde yer alan Taha AKYOL, Allen BLOOM, Ali BULAÇ, Ahmet DAVUTOĞLU, Kemâl ERSÖZLÜ, P. HASSNER, G. HİMMELFARB, I. KRİSTOL, Ömer LACİNER, D.P. MOYNIHAN, İsmet ÖZEL ve S. SESTANOVİCH'in görüşleri.